

transparant

EDITORIAAL

Vakantie: genieten van de schepping

Juli, vakantiemaand, een tijd om te genieten, om stil te staan bij dingen waar anders weinig tijd voor is. Vlak voor de vakantie bracht paus Franciscus zijn encycliek 'Laudato Si' uit. De zorg om de schepping is zeker een thema dat je in de vakantie concreet kan beleven. Naar ieder mens op je weg en naar de natuur kijk je tijdens de vakantie op een andere manier. En precies die twee, de medemensen en de aarde, zijn de meest zekere vindplaatsen van God.

Dat wil zeggen dat al het geschapene teken is en openbaring van de Schepper. God 'heeft een relatie' met de wereld, Hij woont in de schepping. Alle leven is dan ook heilig en wie de schepping ook maar in het kleinste met opzet vernietigt, schendt het beeld van God. Dit gebeurt niet alleen als mensen van hun rechten worden beroofd en uitgebuit worden, maar ook als zeeën, rivieren en bossen schade wordt toegebracht. We worden uitgedaagd onze relatie met mens en natuur niet te laten bepalen door overheersing en macht, maar door eerbied en zorg. Het gaat om een levensvisie, een overtuiging en een persoonlijke basishouding die voortvloeien uit het besef en het doorleefde gevoel dat onze aarde, wijzelf en alle leven, deel zijn van één Groter Geheel.

Of met de woorden van Manu Verhulst:

*Geef mij een hart dat uitnodigt – als een rustbank in de zomer –
iedere voorbijganger, ieder mens langs de baan.
Geef mij een hart dat zich wil bekeren
tot de eenvoud en het geluk om kleine dingen,
een hart dat kan bewonderen, zonder te bezitten,
en kan bidden zonder woorden,
een hart dat doorheen de dingen
kan schouwen naar Uw oneindigheid.*

Zorg om de schepping betekent dan ook verantwoordelijkheid opnemen. Maar je kan maar echt verantwoordelijk zijn voor iets of iemand als je ervan houdt, als je het met respect, bewondering en verwondering benadert. Vakantie is een uitgelezen tijd om

medemensen te zien zoals ze echt zijn, hun talenten te ontdekken, hun sterke en mooie kanten in de verf te zetten. Ook de natuur leer je dan weer in al haar rijkdom ontdekken.

Midden in de natuur dringt het des te beter tot ons door dat de rusteloze, ontevreden economische mens geen toekomst heeft. Er is een nieuwe vrije mens nodig. Iemand die tevreden kan zijn met de rijkdom die hij heeft en zich niet onder druk laat zetten van alles wat we moeten hebben om gelukkig te zijn. Want dat is de taal van de reclame die de consumptie aan de macht houdt. Er is een nieuwe mens nodig die zijn geluk (her)vindt in de verbondenheid met anderen. Wie zegt verbondenheid, zegt sociaal rechtvaardiger en ecologisch duurzamer. Want die begrippen gaan samen.

'Kom, we zijn weg'.

En Hij voer met hen het meer over naar een eenzame plek om daar alleen te zijn en wat uit te rusten ...

Zo staat het ongeveer te lezen bij Marcus.

Jezus' voorstel om vakantie te nemen is heel bescheiden.

Alsof Hij wilde zeggen:

verwacht daar nu ook niet alles van.

Vakantie is geen wonderrecept

dat plotseling alles herstelt en alles geneest.

Vakantie is maar de valies,

alles hangt ervan af: wat steek je erin?

In die korte evangelie-anekdote

ligt een blauwdruk van vakantie:

Kom, we zijn weg!

De zorgen, de drukte en de eentonigheid

van het alledaagse werk achter zich laten.

Een andere plek opzoeken:

vertrouwd of onbekend, maar altijd splinternieuw,

nog nooit op die manier gezien.

Geen mierenkolonie van mensen

waar iedereen weer niemand is,

maar een plek waar je de ander

al van heel ver ziet aankomen.

Om daar alleen te zijn en de ruimte te vinden

om er voor elkaar te zijn in een verhaal zonder woorden.

Vakantie, een tijd om jezelf te vinden, niet in een 'mierenkolonie van mensen' maar daar waar je de ander echt kan zien, daar waar onze aarde zich in al haar schoonheid aan je ontvouwt.

IPB-Transparant – Jaargang 18, nr. 4 – juli 2015
Driemaandelijks tijdschrift van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad
Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – Tel. 02/507 05 87 – Fax 02/507 05 09
E-mail ipb@interdio.be – Website www.ipbsite.be – Rek. BE94 7845 8328 8914 –
BIC: GKCCBEBB
Verantwoordelijke uitgever: Josian Caproens – Afgiftekantoor: Brussel 4

Josian Caproens
voorzitter

Uitkijken naar de synode

Bevraging n.a.v. de synode over het gezin in oktober 2015 Enkele elementen uitgelicht

Paus Franciscus roept van 4 tot 25 oktober 2015 in Rome een Algemene Bisschoppensynode samen over de roeping en de zending van het gezin in de Kerk en de wereld van vandaag. In voorbereiding op deze wereldwijde samenkomst werd een bevraging rondgestuurd aan alle bisschoppenconferenties. In België kon al wie dat wenste zijn of haar stem laten horen en de vragenlijst beantwoorden. Van deze antwoorden werd een syntheserapport gemaakt en naar Rome gestuurd. Het rapport is integraal beschikbaar op internet via Kernet of via www.gezinspastoraal.be/1046. Het is niet mijn bedoeling een synthese van deze synthese te maken maar ik wil er enkele elementen uitlichten en er mijn bedenkingen bij formuleren.

Over de bevraging zelf

Mensen die deelnamen aan de bevraging getuigden dat de vragen uit Rome niet gemakkelijk waren. Ook in het syntheserapport wordt aangegeven dat de formulering van de vragen beter had gekund. Om gewone gezinnen te bereiken is een ander taalgebruik nodig. De woordkeuze in bepaalde vragen werd bovendien niet altijd als neutraal of respectvol ervaren. Door in de vraagstelling al een visie in te sluiten, krijgt deze een moraliserende bijklank. Het rapport stelt dat 'ondertussen mensen op basis van hun persoonlijk geweten een nieuwe ethiek en omgangsvormen ontwikkeld hebben, waardoor ze zich niet langer gedragen voelen door de Kerk'. Ondanks deze bedenkingen kwamen er 840 Nederlandstalige en 693 Franstalige antwoorden binnen op de bevraging, waarvan ongeveer een kwart vanuit groepen. Dat geeft aan dat mensen willen participeren in dit reflectieproces. Ze willen hun stem laten horen en een bijdrage leveren vanuit hun ervaringen. Onze plaatselijke Kerk kan dankbaar inspelen op dit elan en ook zelf gelegenheden scheppen om aan gelovigen te vragen naar hun mening.

Nabijheid

Een van de vragen was: 'Hoe kiest de Kerk ervoor om 'als Kerk' gezinnen in extreme situaties nabij te zijn?' De respondenten doen een aantal suggesties om deze nabijheid waar te maken. Dat kan door pastores huisbezoeken te laten doen of door te zorgen voor plaatsen en gelegenheden waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en steunen. Zelf barmhartig zijn is een uitgelezen weg om gebroken en kwetsbare gezinnen Gods barmhartigheid te laten ervaren. Doordat de Kerk de onverbreekbaarheid zo sterk voorop stelt, creëert ze een hoge drempel om in gesprek te gaan voor mensen die relatiemoeilijkheden hebben. Ook mensen in niet-huwelijkse relaties of na een echtscheiding zetten niet gemakkelijk een stap naar kerkmensen omdat ze zich op voorhand al veroordeeld voelen. Nochtans willen pastores graag mensen met vragen nabij zijn. Betekent dat dat ze zich daarvoor best niet te zeer identificeren met de Kerk als instituut? Met andere woorden: hoe stel je je loyaal op en laat je tegelijk verstaan dat je open minded bent?

Dialogo in dienstbaarheid

De meerderheid van de respondenten pleit voor meer en opener dialoog met de samenleving. Nu vertrekt het kerkelijk gesprek nog vaak vanuit een defensieve houding van iemand die

het beter weet. Vanuit een houding van dienstbaarheid, kan ze aan koppels de vraag stellen: 'Wat kan ik voor jullie doen?' Een echte dialoog vertrekt immers niet vanuit een ideaal maar vanuit het concrete leven van mensen. Als ze echt luistert, kan de Kerk misschien begrijpen waarom mensen bepaalde keuzes maken en welke waarden ze daarmee vorm geven. Zo zal ze ontdekken dat echtscheiding vele gezichten heeft en dat je de onverbreekbaarheid van het huwelijk niet zo absoluut kan stellen dat een nietigverklaring het enige alternatief is. Vele respondenten vragen dat de Kerk meer aandacht zou hebben voor het waardevolle in alle vormen van relaties en meer vrouwen zou geven aan hoe mensen hun liefde gestalte proberen te geven. Ook het begrip vruchtbaarheid van een relatie is aan verbreding toe en geldt niet enkel op biologische vlak.

Uit de vraag en de antwoorden blijkt dat homoseksualiteit heel verschillend wordt benaderd. Voor de enen is het een neiging die genezen kan worden, voor anderen een geaardheid die iemand maakt tot wie hij of zij is. Deze laatste benadering is ook gangbaar in onze westerse samenlevingen. De verschillende manier van kijken bepaalt heel sterk de discussie. Zo zijn de meningen duidelijk verdeeld over het homohuwelijk zoals dat in België bestaat. Maar dat neemt niet weg dat elke christen geroepen is tot respect voor zijn homoseksuele medemens. De synode zal vermoedelijk enkel dit minimum opnemen. Maar het zou mooi zijn als in de komende tijd in Rome een wetenschappelijke commissie zich zou buigen over wat homoseksualiteit eigenlijk is.

Vorming en begeleiding

De huwelijksvoorbereiding is 'tegelijk primordiaal en ontoereikend', zo stelt het rapport. Het vraagt vandaag een grote creativiteit om een aangepast traject op te zetten. Relatievorming in christelijk perspectief hoort thuis in een groter geheel van geloofsvorming. Vele respondenten hebben het over geloofsinitiatie als voorbereiding op het sacrament van het huwelijk. Daarbij krijgt de Bijbel een centrale plaats. Jonge koppels dienen, indien mogelijk, een plaats te krijgen in de geloofsgemeenschap. De voorbereiding kan dan ook door die gemeenschap mee gedragen worden door bijvoorbeeld een systeem van peterschap of door een kennismaking bij de zondagsviering.

Een relatie is nooit af en groei is een sleutelwoord in de opbouw ervan. Daarom is het goed om het huwelijk als een project te zien. De sacramentele huwelijksluiting is een etappe in een lange weg. 'Velen missen het mentale uithoudingsvermogen om te groeien', zegt het rapport. Koppels hebben hierbij begeleiding nodig, mensen die mee op weg gaan. Dat kunnen getuigende koppels zijn maar ook mensen die steunend nabij blijven. Misschien kunnen we meer systematisch huisbezoeken plannen bij koppels die pas gehuwd zijn. Of een kaartje sturen bij hun huwelijksverjaardag. Of bij gelegenheid van een doopaanvraag ook oog hebben voor de relatie tussen de ouders.

Naast vele informele contacten die mensen bemoedigen en helpen groeien, is er zeker ook nood aan meer gestructureerde aandacht voor koppels en gezinnen. Gezinspastoraal biedt hier toe heel wat materiaal aan. De uitdaging ligt vooral op lokaal niveau. Wie neemt het op in de plaatselijke geloofsgemeenschap om extra aandacht te vragen voor en te geven aan gezinnen in de brede betekenis van het woord?

Bruggen bouwen tussen leer en leven Gezin en Kerk in de wereld van vandaag

Verklaring van het Zentralkomitee der deutschen Katholiken (ZdK) 9 mei 2015

Met volgende vier centrale boodschappen wil het Duitse lekenforum ZdK in voorbereiding op de 14e Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode over het gezin een bijdrage leveren aan het debat (voor de integrale Duitse tekst: zie www.zdk.de).

- Het sacramentele huwelijk als model voor een levenslange verbintenis, houdt voor ons een belofte in voor een geslaagd leven met Gods hulp. Wij spreken ons uit voor dit levensmodel en moedigen koppels aan om hun trouwbelofte uit te spreken en een gezin te stichten. Tegelijkertijd waarderen wij de samenlevingsvormen waarin voor ons belangrijke waarden gerealiseerd worden: betrouwbare verantwoordelijkheid voor elkaar, trouw in de relatie, engagement om samen op weg te gaan.
- Als Kerk in de wereld zet het ZdK zich op een bijzondere wijze in voor de bemoediging en bevordering van huwelijk en gezin in samenleving en staat. Onder gezin verstaan wij ook niet-huwelijkse vormen van bindende partnerrelaties en van verantwoordelijkheid voor de komende generaties, die een grote bijdrage leveren aan de maatschappelijke samenhang. Zij moeten hun rechtmatige plaats krijgen.
- De kerkelijke leer moet in dialoog met de gelovigen verder ontwikkeld worden, rekening houdend met hun concrete leefwereld. Als Kerk die op de mensen met hun zorgen en hoop betrokken is, hebben we de opdracht ons met vertrouwen in te laten met de huidige samenleving met haar vele sociaal erkende levensvormen en zelf bruggenbouwers te worden tussen praxis en leer.
- In onze Kerk ondersteunen wij een grote pastorale aandacht voor huwelijk en gezin. Ook in veranderde pastorale structu-

ren is een overtuigend persoonlijk en plaatselijk aanbod vereist. De Kerk moet bij deze existentiële vragen met een luisterende grondhouding dicht bij de mensen staan.

Ook na de synode zal het ZdK de uitdagingen voor het gezin in Kerk en samenleving verder opvolgen en pastorale en politieke opties formuleren. In hun verklaring schrijven zij een aantal concrete pistes voor de Kerk:

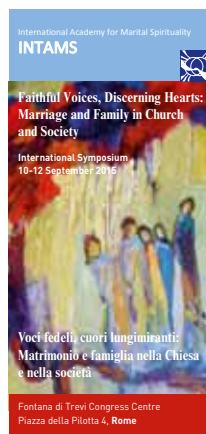
- In ons samenzijn ruimte maken voor gesprekken waarin het persoonlijke geloofsverhaal betekenis krijgt.
- In Kerk en maatschappij kritische aandacht vragen voor sociale uitsluiting en morele devaluatie van mensen die het ideaal van een levenslange huwelijksrelatie niet waar maken en deze tendensen vastberaden tegemoet treden.
- Gezinsvriendelijke regelingen in de wetgeving ondersteunen en bijdragen tot een economisch, politiek en maatschappelijk klimaat dat de druk wegneemt waaronder gezinnen staan.
- In kerkelijke tewerkstelling zorgen dat gezin en beroepsengagement goed te combineren zijn.
- Uitkijken naar liturgische vormen waarin klagen en treuren over een verbroken relatie, de bekentenis van een mogelijk falen, de bereidheid tot een nieuwe relatie of de zoektocht naar de goede weg, op een levensnabije manier aan bod mogen komen.
- De pastorale verandering die door paus Franciscus werd ingezet als een bemoediging en kans zien voor de bisschoppenconferentie om passende en theologisch verantwoorde wegen in de huwelijks- en gezinspastoraal te ontwikkelen en te gaan.

Authentic Voices, Discerning Hearts: Marriage and Family in Church and Society

*Met een open hart luisteren naar de stem van de gelovigen: Huwelijk en gezin in Kerk en samenleving
Rome, 10-12 september 2015*

In zijn slottoespraak op de Buitengewone Bisschoppensynode in oktober 2014 vroeg paus Franciscus aan de hele Kerk om een jaar lang op weg te gaan om 'met waarachtige geestelijke onderscheiding de voorgestelde ideeën te laten rijpen en oplossingen te vinden voor de vele moeilijkheden en ontelbare uitdagingen waarmee gezinnen geconfronteerd worden en om een antwoord te zoeken op de vele obstakels die gezinnen omgeven en verstikken'. Als de wijsheid en de leer van de Kerk relevant, nuttig en zelfs heilzaam willen zijn, zoals de paus dat verwacht, dan moet de Kerk groeien in het begrip van wat haar sinds de apostelen is overgeleverd én de geleefde werkelijkheid van het hedendaagse huwelijks- en gezinsleven ernstig nemen.

Dat kan niet gebeuren zonder te luisteren naar de stem van alle gelovigen, in het bijzonder naar wat klinkt vanuit gezinnen en geëngageerde relaties die dag na dag hun geloof en hoop op een authentieke manier beleven. Er moet ook aandacht zijn voor 'de beschouwing en de studie van de gelovigen die dit alles in hun hart bewaren' – een zin die het Tweede Vaticaanse Concilie gebruikt om het werk van academische theologen te beschrijven (Dei Verbum 8).

INTAMS heeft een lange expertise in het combineren van academische reflectie en geleefde ervaring op het vlak van huwelijk en gezinsleven. Gevolg gevend aan de oproep van paus Franciscus wil INTAMS een aantal resultaten van zijn onderzoek en reflectie delen op de vooravond van de komende Bisschoppensynode over het gezin in oktober 2015. Daarom organiseert INTAMS een internationaal symposium dat open staat voor iedereen. Daar worden vernieuwde inzichten voorgesteld alsook nieuwe perspectieven op een aantal thema's die aan bod moeten komen op de synode. Het symposium zal o.a. gaan over de relatie tussen leer en pastorale praktijk, de *sensus fidelium*, een ethiek van barmhartigheid en de onverbreekbaarheid in het licht van een hedendaagse theologie van het huwelijk. Onder de sprekers zijn er ook twee Vlamingen, de professoren Thomas Knieps en Roger Burggraave.

Meer info over dit symposium dat doorgaat in Rome van 10-12 september 2015 op www.intams.org

Ecologie niet los verkrijgbaar

Karel Malfliet is industrieel ingenieur landbouw en tropische landbouw. Hij startte zijn loopbaan in het jeugdwerk, als stafmedewerker voor kadervorming bij KLJ. Nadien werkte hij voor Broederlijk Delen en Welzijnszorg in Oost-Vlaanderen en als nationaal campagneverantwoordelijke van Broederlijk Delen. Voor zijn overstap naar Ecokerk, was hij nog twee jaar actief in de tuinbouwsector. In zijn vrije tijd kan je hem aantreffen in zijn tuin, in KLJ Hamme waar hij volwassenbegeleider is, of als vrijwilliger in de parochie.

Kan je iets meer vertellen over Ecokerk en jouw engagement daarin?

Ecokerk is een onderdeel van het Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede (NRV), een netwerk van Broederlijk Delen, Caritas International, Caritas Vlaanderen, Missio, Orbit, Pax Christi, Present Caritas Vrijwilligerswerk, Welzijnsschakels en Welzijnszorg. Met een mandaat van de Belgische bisschoppen richt Ecokerk zich tot de christelijk geïnspireerde bewegingen, organisaties en instellingen, de Vlaamse kerkgemeenschap en alle medestanders in de samenleving.

Ik werk nu precies een jaar voor Ecokerk, en vind het een uitdagende job. Niet alleen brengt ze me in contact met boeiende mensen en groepen in Vlaanderen, zowel in het brede kerkveld als daarbuiten. De inbedding in NRV verzekert de band tussen ecologie en het solidariteitswerk van de netwerkleden, hier en in het Zuiden. Deze wereldwijde dimensie is een grote meerwaarde die ik zeker wil behouden en versterken. De klimaatcrisis is iets dat ons allemaal verbindt en uitdaagt.

Welke positieve evolutie zie je op vlak van ecologie in Vlaanderen?

'Het klimaat verandert OOK MIJ' is onze slogan in de aanloop naar de klimaatconferentie in Parijs. Ik denk dat deze slogan precies vertelt wat nu al enkele jaren in onze samenleving bezig is. Mensen zijn oprecht bezorgd over de klimaatverandering die het leven op onze planeet bedreigt en die nu al jaarlijks tienduizenden slachtoffers maakt in het Zuiden. Ze beseffen dat ingrijpende veranderingen nodig zijn.

Steeds meer mensen wachten niet langer op de wereldleiders om zelf al met die veranderingen te beginnen. Ze gaan zich anders verplaatsen, voeden of verwarmen. Ze gaan anders consumeren en verminderen hun verbruik van materiaal en energie. Ze nemen groene initiatieven, in hun jeugdbeweging, school, parochie, bedrijf, gezin...

En zo te horen vinden ze die verandering in levensstijl best positief. Leven met een kleinere ecologische voetafdruk, vanuit een 'cultuur of een spiritualiteit van het genoeg', schept ruimte voor een ander soort overvloed. Noem het levenskwaliteit. Ze krijgen opnieuw toegang tot een aantal 'luxegoederen' die in onze tijd schaars geworden zijn: tijd, stilte, rust, ademruimte.

Het valt me op dat heel wat bewegingen al jaren mee de kar trekken, en interessante initiatieven in hun aanbod opnemen. Denk aan de Share Fair van KVLV of de 'Urban mining' van KWB. Ook bij de jeugdbewegingen staat duurzaamheid hoog op de agenda. Voeg daar de inspanningen van de scholen bij en je weet dat er in onze samenleving een onomkeerbare evolutie is ingezet.

Waar kunnen we nog een tandje bijsteken?

De transitiebeweging groeit, maar uiteraard is er een belangrijke groep mensen die niet meedoet of niet wil meedoen. Veel blijft natuurlijk een kwestie van individuele keuzevrijheid. En daar

missen we toch de steun van een daadkrachtig en consequent politiek beleid. Het is niet dat er beleidsmatig niks gebeurt maar het blijft veelal beperkt tot het omzetten van Europese regels in binnenlands beleid. Denk aan de uitstootnormen, of de verplichting om vanaf 2020 alleen nog Bijna Energie Neutrale woningen te bouwen. Op andere terreinen volgt de politiek de evoluties met duidelijke tegenzin. Het steeds opnieuw langer openhouden van de kerncentrales zet een rem op de ontwikkeling van groene stroom. Onze bedrijfswagens blijven een onbespreekbare materie. Een echte tax shift die groene keuzes ondersteunt en niet duurzame consumptie ontmoedigt, vindt nauwelijks politieke steun.

Jij hebt intussen de encycliciek van paus Franciscus gelezen. Wat heeft je getroffen?

Ik ben zeer blij met de totaalvisie en de 'integrale ecologie' van Laudato Si'. Al in de jaren '80 van vorige eeuw, met het 'Conciliair proces voor gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping' werd ecologie toegevoegd aan het tweeluik van 'rechtvaardigheid' en 'vrede'. Het inspireerde veel van wat nadien in de Kerk en de christelijke organisaties rond ecologie gebeurde. Toch had je soms het gevoel dat ecologie altijd een beetje het 'toegevoegde luik' bleef, het nakomertje dat zijn plek nog moest vinden in het grote huis.

Nu niet meer. Paus Franciscus ziet de vraagstukken, verbonden met ecologie, gerechtigheid en vrede als behorend tot één geheel en pleit voor een radicale ecologische bekering. Bovendien engageert hij zich verregaand voor een grondige aanpak van de klimaatcrisis en voor moedige internationale politieke keuzes.

Welke boodschap willen jullie als Ecokerk hierin versterken?

Ik zei al dat de inbedding van Ecokerk in NRV een echte meerwaarde is. Ecologie is daardoor niet 'los verkrijgbaar', maar staat altijd in relatie met de strijd tegen armoede en onrecht. Wij herkennen de totaalvisie en de logica van de paus dus zeer goed. Voor Ecokerk leest de encycliciek dan ook als een bevestiging van ons werk en als een inspirerende programmaverklaring voor de jaren die komen.

Heb je een concrete tip voor de lezers om hun ecologische voetafdruk te verkleinen? Iets wat je zelf al doet of van plan bent?

Wel, het klimaat verandert ook mij. En dus doe ik wat zoveel andere mensen ook doen: kleine stapjes zetten in de goede richting. Je kunt me vaak aantreffen in de groentetuin. Tijdens onze verbouwing gebruikten we zoveel mogelijk recyclagematerialen. We schakelden jaren geleden al over op groene windstroom en vorig jaar hebben we spouwmuurisolatie laten aanbrengen. In ons huis vind je bijna geen nieuw gekochte meubels maar anderen afdankertjes die we gereed hebben van het containerpark en opgeknapt. Upcycling heet dat.

Maar vermits de meeste lezers van Transparant actief zijn in groepen, parochies, congregaties of bewegingen binnen de Kerk, heb ik misschien een nuttiger tip: een eenvoudige checklist om de ecologische voetafdruk van de eigen groep of vereniging te verkleinen. Te vinden op www.ecokerk.be/box.